

«Dziennik Urzędowy dla Kuratorium Okręgu Szkolnego» as a Source for Studying the System of Secondary Education in the Ternopil Voivodeship (1921–1923)

UDC 94(477.8:438)"1920/1939":37.014

DOI: <https://doi.org/10.15421/1726125>**Vasylyshyn Stepan**Ph.D., <https://orcid.org/0009-0002-9926-6871>, stopiks@ukr.net*Humanitarian department of Kopychyntsi city (Kopychyntsi, Ukraine)**Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University (Ternopil, Ukraine)*

Abstract.

The relevance of this study is determined by the need for an in-depth examination of the source base on the history of the functioning of the secondary education system in Galicia during the interwar period. Of particular value in this context is the “Dziennik Urzędowy dla Kuratorium Okręgu Szkolnego” as the official printed organ of the educational administration, which reflects the mechanisms of implementing state policy in the field of schooling. Its analysis makes it possible to trace the features of transformational processes at the regional level.

The aim of the article is a comprehensive analysis of the “Dziennik Urzędowy dla Kuratorium Okręgu Szkolnego” as a source for studying the secondary education system of the Ternopil Voivodeship in the interwar period.

The research results showed that the materials of the publication reflect the key directions of reforming the educational system after the incorporation of the region into the Polish state. The study identified features of school unification, the introduction of new curricula, the typologization of gymnasiums, and the standardization of their activities. The specifics of personnel policy aimed at the professionalization of the teaching staff through the introduction of state examinations and the regulation of staff transfers were revealed. The development of the network of public and private secondary schools was analyzed, in particular the mechanism of granting “public rights,” which ensured state control over the non-state sector of education.

Conclusions. The “Dziennik Urzędowy dla Kuratorium Okręgu Szkolnego” is a representative source that allows for a comprehensive study of the transformation of the secondary education system of the Ternopil Voivodeship. Its materials reflect both the normative foundations of educational policy and the practical aspects of its implementation, which makes this publication an important tool for reconstructing regional educational processes and studying the socio-cultural transformations of the era.

Keywords: secondary education, Ternopil Voivodeship, educational reform, gymnasium, lyceum, educational policy

«Dziennik Urzędowy dla Kuratorium Okręgu Szkolnego» як джерело для вивчення системи середньої освіти в Тернопільському воєводстві (1921–1923 рр.)

Василишин Степан*Гуманітарний відділ Копичинецької міської ради (Копичинці, Україна)**Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка (Тернопіль, Україна)*

Анотація

Актуальність дослідження зумовлена необхідністю поглибленого вивчення джерельної бази з історії функціонування системи середньої освіти в Галичині у міжвоєнний період. Особливу цінність у цьому контексті становить «Dziennik Urzędowy dla Kuratorium Okręgu Szkolnego» як офіційний друкований орган освітньої адміністрації, що відображає механізми реалізації державної політики у сфері шкільництва. Його аналіз дозволяє простежити особливості трансформаційних процесів на регіональному рівні.

Метою статті є комплексний аналіз «Dziennik Urzędowy dla Kuratorium Okręgu Szkolnego» як джерела до вивчення системи середньої освіти Тернопільського воєводства у міжвоєнний період.

Результати дослідження показали, що матеріали видання відображають ключові напрями реформування освітньої системи після включення регіону до складу Польської держави. Встановлено особливості уніфікації шкільництва, впровадження нових навчальних планів, типологізації гімназій та стандартизації їхньої діяльності. Виявлено специфіку кадрової політики, спрямованої на професіоналізацію вчительського корпусу через запровадження державних іспитів і регулювання службових переміщень. Проаналізовано розвиток мережі державних і приватних середніх навчальних закладів, зокрема механізм надання «права публічності», що забезпечував контроль держави над недержавним сектором освіти.

Висновки. «Dziennik Urzędowy dla Kuratorium Okręgu Szkolnego» є репрезентативним джерелом, що дозволяє комплексно дослідити трансформацію системи середньої освіти Тернопільського воєводства. Його матеріали відображають як нормативні засади освітньої політики, так і практичні аспекти її реалізації, що робить це видання важливим інструментом реконструкції регіональних освітніх процесів та вивчення соціокультурних змін доби.

Ключові слова: середня освіта, Тернопільське воєводство, освітня реформа, гімназія, ліцей, освітня політика

Стаття надійшла / Article arrived: 07.03.2026 // Схвалено до друку / Accepted: 20.04.2026 // Підписано до друку / Approved for printing: 24.04.2026

Вступ.

Актуальність дослідження зумовлена потребою комплексного аналізу джерельної бази з історії функціонування та трансформації системи середньої освіти в регіональному вимірі міжвоєнної доби. Особливе місце серед таких джерел займає офіційний періодичний орган освітньої адміністрації – «Dziennik Urzędowy dla Kuratorium Okręgu Szkolnego», який відображає нормативно-правові засади, організаційні зміни та практичні аспекти функціонування шкільництва. Вивчення цього видання дає змогу реконструювати механізми реалізації державної освітньої політики на локальному рівні, простежити взаємодію центральних органів влади з регіональними структурами та виявити специфіку адаптації загальнодержавних реформ у межах Тернопільського воєводства.

Після включення Галичини до складу Польської держави освітня система регіону зазнала глибокої трансформації, що була частиною ширшого процесу уніфікації шкільництва. Ліквідація Крайової шкільної ради та створення Кураторії Львівського шкільного округу започаткували новий етап організації освітнього управління, заснований на принципах централізації та відокремлення освітньої адміністрації від політичної влади. У цьому контексті часопис виступає не лише як джерело нормативної інформації, але й як інструмент комунікації між освітніми інституціями, що забезпечував імплементацію реформаторських рішень.

Особливу цінність зазначене джерело становить для аналізу трансформації системи середньої освіти в перші повоєнні роки, зокрема у 1921–1923 рр. Саме в цей період було закладено основи нової структури гімназійної освіти, впроваджено уніфіковані навчальні плани, здійснено типологізацію навчальних закладів та розпочато процес стандартизації їхньої діяльності. Матеріали видання дають змогу детально простежити впровадження нових програм, організацію навчального процесу, формування кадрового складу, а також регулювання діяльності як державних, так і приватних середніх шкіл.

Водночас часопис містить значний масив інформації щодо соціально-економічних аспектів функціонування освітніх установ. Йдеться про питання матеріального забезпечення шкіл, відбудови інфраструктури після воєнних руйнувань, соціального захисту учнів і вчителів, а також фінансових механізмів підтримки освітньої системи. Аналіз цих даних дозволяє оцінити реальний стан освітньої мережі Тернопільського воєводства та виявити ключові проблеми її розвитку.

Окремої уваги заслуговує відображення у джерелі національно-культурної специфіки регіону. Через регламентацію діяльності приватних гімназій з українською мовою викладання, впровадження утравізму в учительській освіті та контроль за мовною політикою у школах простежується

прагнення держави інтегрувати різноетнічне населення в єдиний освітній простір. Це відкриває можливості для дослідження взаємин між освітньою політикою та національними процесами в регіоні.

Таким чином, метою статті є комплексний аналіз «Dziennik Urzędowy dla Kuratorium Okręgu Szkolnego» як джерела до вивчення системи середньої освіти Тернопільського воєводства міжвоєнного періоду, зокрема в аспекті трансформаційних процесів початку 1920-х років. Досягнення поставленої мети передбачає вирішення таких завдань: з'ясування інформаційного потенціалу джерела, визначення його ролі у відображенні освітніх реформ, а також реконструкцію основних напрямів розвитку середньої освіти регіону на основі опублікованих матеріалів.

Аналіз попередніх публікацій. Аналіз історіографії засвідчує наявність значного наукового доробку, присвяченого окремим аспектам функціонування освітньої системи Другої Речі Посполитої, водночас проблема використання офіційних періодичних видань освітньої адміністрації як комплексного джерела до вивчення регіональних освітніх процесів залишається недостатньо розробленою. Зокрема, у працях С. Василюшина (2025; 2026) розкрито нормативно-правові засади матеріального забезпечення працівників освіти (1919-1920 рр.), а також проаналізовано освітню інфраструктуру Тернопільського воєводства крізь призму соціально-економічних умов функціонування шкіл, що створює важливе підґрунтя для розуміння матеріального аспекту розвитку освітньої системи. Дослідження М. Галай (Галай, 2011a; 2011b) присвячені державній політиці у сфері середньої технічної та гімназійної освіти у 1918-1930-х рр., де окреслено загальні тенденції реформування та структурної організації шкільництва. У монографії О. Рудої (Руда, 2019) ґрунтовно висвітлено національно-освітню політику польських урядів щодо населення Галичини, що дозволяє розкрити контекст взаємодії освітніх реформ із національними процесами. Водночас праця

Ж. Dzięziakowskiej є одним із небагатьох досліджень, у яких «Dziennik Urzędowy Kuratorium Okręgu Szkolnego Lwowskiego» розглядається як джерело до історії шкільництва, однак її аналіз обмежується переважно львівським контекстом. Таким чином, попри наявність вагомих напрацювань, відсутнє комплексне дослідження зазначеного часопису як джерела до вивчення системи середньої освіти в Тернопільському воєводстві, що й визначає наукову новизну даної статті.

Результати дослідження.

Трансформація системи середньої освіти на теренах Тернопільського воєводства у 1921 році була складовою загальнодержавного процесу уніфікації шкільництва, що розпочався з ліквідації Крайової шкільної ради та створення Кураторії Львівського

шкільного округу. Відповідно до закону від 4 червня 1920 р., освітня адміністрація була остаточно відокремлена від політичної влади, що дозволило розпочати розбудову єдиної мережі навчальних закладів. Для Тернопільського регіону цей період став часом переходу від австрійської моделі до нової польської структури, яка мала на меті стерти кордони колишніх поділів (U progu nowej ery, 1921).

Періодичне видання Кураторії становило невід'ємну складову ширшої системи офіційної освітньої преси Другої Речі Посполитої, у межах якої провідне місце посідав «Dziennik Urzędowy Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego» (1918-1939). У структурі цієї ієрархізованої комунікаційної мережі забезпечувалося нормативно-правове регулювання освітньої сфери, циркуляція управлінських директив та уніфікація засад державної освітньої політики. Водночас регіональні органи офіційного друку, зокрема львівський «Dziennik...», виконували функцію трансляції, адаптації та імплементації центральних розпоряджень на локальному рівні, забезпечуючи їхнє практичне впровадження в умовах конкретного адміністративно-територіального середовища. Часопис був орієнтований на широкий спектр адресатів – від педагогічного корпусу до представників органів місцевого самоврядування – і виступав ключовим інструментом інституційної комунікації між державною освітньою адміністрацією та професійним середовищем. Упродовж 1921-1924 рр. він виходив під назвою «Dziennik Urzędowy dla Kuratorium Okręgu Szkolnego Lwowskiego», зберігаючи інституційну та змістову тяглість із публікаціями Крайової шкільної ради (1897-1921), що свідчить про спадкоємність адміністративних практик у сфері управління освітою. Адміністративна реформа 1920 р., яка передбачала ліквідацію цієї інституції та створення кураторій, зумовила трансформацію видання, що з 1925 р. функціонувало під усталеною назвою «Dziennik Urzędowy Kuratorium Okręgu Szkolnego Lwowskiego» і безперервно видавалося до 1939 р. Така тривалість функціонування, разом із репрезентативністю та системністю опублікованих матеріалів, визначає його високу джерельну цінність для дослідження державної освітньої політики, адміністративно-управлінських практик і розвитку шкільництва на регіональному рівні, зокрема в межах Тернопільського воєводства (Dzieniakowska, 2015).

Одним із ключових аспектів реформи стало впровадження нових навчальних планів у 1921/22 навчальному році. Згідно з розпорядженнями Кураторії, нові програми першочергово запроваджувалися в 1-4 класах середніх шкіл, тоді як вищі класи (5-8) продовжували навчання за старими планами, але з обов'язковим коригуванням годинного навантаження для окремих предметів. Цей поступовий перехід забезпечував спадкоємність

освітнього процесу, водночас інтегруючи заклади Тернополя, Чорткова та Бережан у загальнодержавний освітній простір.

Реформа передбачала чітку типологію середніх навчальних закладів. Гімназії поділялися на математично-природничі (тип I), гуманітарні (тип III) та класичні нового типу (тип IV). У містах Тернопільського воєводства, де кількість учнів була недостатньою для створення окремих паралельних класів різних профілів, Кураторія дозволяла створювати біфуркаційні класи. Це давало можливість поєднувати вивчення базових дисциплін для різних груп учнів, розділяючи їх лише на спеціалізовані предмети, як-от латинська мова чи розширена математика (Okólnik Kuratorium Okręgu Szkolnego Lwowskiego do Dyrekcji wszystkich szkół średnich ogólnokształcących w sprawie planów naukowych w r. szk. 1921/22, 1921).

Важливою складовою трансформації системи було надання приватним закладам «права публічності», що урівнювало їх у статусі з державними школами. Упродовж 1921–1923 рр. права публічності отримали такі заклади Тернопільського воєводства, як приватна жіноча гімназія в Тернополі, коєдукаційна (спільного навчання) гімназія в Борщеві та гімназія Товариства середньої школи в Збаражі (Organizacja szkół, 1922. №5; №7; №8). Такий механізм дозволяв державі контролювати рівень викладання в недержавному секторі через регулярні візитації та затвердження результатів іспитів (W sprawie wydawania świadectw dojrzałości, 1922).

Національна специфіка регіону відображалася в діяльності приватних гімназій з українською мовою викладання, які утримувалися громадськими організаціями. Джерела фіксують функціонування гімназій Українського педагогічного товариства в Чорткові та Тернополі (жіноча), яким Міністерство регулярно подовжувало права публічності (Organizacja szkół, 1922. № 7). Окремі розпорядження Кураторії регулювали проведення вступних іспитів у таких закладах, вимагаючи однакового рівня знань як з української, так і з польської мов (Okólnik Kuratorium Okręgu Szkolnego Lwowskiego do wszystkich Dyrekcji ogólnokształcących szkół średnich państwowych i prywatnych z prawem publiczności w sprawie ważności egzaminów wstępnych, 1922).

Важливим кроком до уніфікації стала стандартизація назв та символіки навчальних закладів. Від 1921 року всі середні заклади отримали єдину назву «Гімназія» з додаванням порядкового номера та імені патрона (Rozporządzenie Ministerstwa Wyznań religijnych i Oświecenia publicznego z dnia 28 października 1921 I. 26918/1 w sprawie reklamowania nauczycieli z wojska, 1921). Наприклад, у Тернополі діяли державні гімназії I та II, а також III гімназія імені Миколая Коперника (колишня реальна школа) (Okólnik Kuratorium Okręgu Szkolnego Lwowskiego

do Dyrekcji wszystkich szkół Średnich państwowych i prywatnych w sprawie nazwy szkół i używania godła Państwa, 1921; Organizacja szkół, 1921). Кожен заклад був зобов'язаний розмістити на фасаді будівлі герб держави та офіційну вивіску, що символізувало стабільність нової адміністрації.

Кадрова політика Кураторії скеровувалася на професіоналізацію викладацького складу. У джерелах зафіксовано численні переміщення педагогів між закладами округу: наприклад, призначення професорів до гімназій у Чорткові, Бучачі та Збаражі (Wiadomości osobiste, 1921. № 3; № 16). Держава встановила суворі вимоги до кваліфікації – вчителі мали складати державні іспити з головних та додаткових предметів (філософії, історії, математики тощо) для отримання статусу «дійсного вчителя» середньої школи (Rozporządzenie Ministra Wyznań religijnych i Oświecenia publicznego z dnia 1 listopada 1920 18378/11 w sprawie egzaminów państwowych na nauczycieli szkół średnich, 1921).

Трансформація системи середньої освіти супроводжувалася уніфікацією кваліфікаційних вимог до вчительського корпусу. Закон від 26 вересня 1922 р. встановив суворі стандарти: право на викладання в гімназіях та семінаріях мали лише особи, що склали державний іспит перед спеціальними комісіями при університетах (Rozporządzenie Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 29 stycznia 1923 r. w sprawie egzaminów państwowych na nauczycieli szkół średnich, 1923). Для вчителів Тернопільщини, які вже працювали, але не мали повних кваліфікацій, запроваджувалися «спрощені іспити», термін складання яких був обмежений 1928 роком (Rozporządzenie Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w sprawie uproszczonych egzaminów państwowych na nauczycieli szkół średnich ogólnie kształcących i seminarjów nauczycielskich, 1922).

Матеріально-технічна модернізація середніх шкіл воєводства відбувалася в умовах повоєнної відбудови та обмеженого фінансування. Кураторія вимагала від директорів складання п'ятирічних планів капітального ремонту та будівництва нових споруд (Okólnik Kuratorjum Okręgu Szkolnego Lwowskiego do Rad szkolnych powiatowych w sprawie nadawania posad nauczycielskich, 1921; Okólnik Kuratorjum Okręgu Szkolnego Lwowskiego do wszystkich Jnyrekcji szkół średnich, seminarjów nauczycielskich, szkół przemysłowych i zawodowych oraz Akademji handlowych w sprawie programu robót architektoniczno-budowlanych na okres 5-letni na lata 1922 do 1926, 1921). Для Тернопільського воєводства, де значна частина шкільного майна була пошкоджена, це означало проведення ретельної інвентаризації навчальних кабінетів, бібліотек та наукових засобів, за цілісність яких педагоги несли персональну відповідальність (Rozporządzenie Kuratorjum Okręgu

szkolnego Lwowskiego do wszystkich Rad szkolnych Powiatowych na terenie Małopolski oraz Rad szkolnych miejskich wo Lwowie i w Krakowie w sprawie nowego tymczasowego ustroju podwładnych władz szkolnych, 1921). Держава виділяла субсидії на будівництво та ремонт шкільних приміщень, а також на формування наукових кабінетів та бібліотек (Seminarja nauczycielskie, 1923). Важливою ініціативою стало скасування з 1 вересня 1923 року вступних внесків та плати за навчання у державних семінаріях та школах вправ при них, що розширювало доступ до середньої спеціальної освіти для незаможних верств (Okólnik Do Dyrekcji państwowych seminarjów nauczycielskich, państwowych Kursów seminarjajnych i państwowych Kursów nauczycielskich, 1922).

Соціальний захист учнівської молоді в умовах післявоєнної кризи забезпечувався через систему звільнень від оплати за навчання. Право на безкоштовну освіту отримували діти незаможних батьків та державні стипендіати, які демонстрували добрі успіхи в навчанні (Okólnik Kuratorjum Okręgu Szkolnego Lwowskiego do Dyrekcji państwowych i prywatnych z prawem publiczności szkół średnich ogólnokształcących w okręgu w różnych sprawach uczniowskich, 1921). Окремі пільги та закладення «будинків здоров'я» фінансувалися за рахунок спеціальних такс за видачу дублікатів документів, частина яких спрямовувалася на соціальні потреби вчителства та учнів (Okólnik Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia publicznego do wszystkich Kuratorjów, Delegatów Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, Inspektorów szkolnych i Zarządów publicznych szkół powszechnych w sprawie taksy za egzamin ze szkoły powszechnej dla eksternów, 1921; Okólnik Kuratorjum Okręgu Szkolnego Lwowskiego do wszystkich Rad szkolnych powiatowych, Zarządów Szkół, Dyrekcji seminarjów nauczycielskich i Komisji egzaminacyjnych dla nauczycieli szkół powszechnych i wydziałowych w sprawie taksy za wydawanie duplikatów świadectw (Zawiadomień patentów i poświadczeń urzędowych, 1921).

Соціальна опіка над учнями середніх шкіл забезпечувалася через мережу інтернатів, що отримували державну та благодійну підтримку. У Тернополі та Заліщиках діяли бурси, якими опікувалися релігійні та громадські організації, часто за підтримки міжнародних місій, як-от «Society of Friends» (Seminarja nauczycielskie, 1923). Окрім житла, кращі учні могли претендувати на державні стипендії, розмір яких у 1923 році було значно підвищено через зростання інфляції (Szkolnego Lwowskiego do Dyrekcji państwowych seminarjów nauczycielskich, państw. Kursów nauczycielskich i państwowych seminarjów ochraniarskich (kursów) oraz prywatnych seminarjów nauczycielskich w sprawach administracyjnych i przygotowań na rok szkolny 1923/24, 1923).

Трансформація торкнулася і виховного процесу, який став більш інтегрованим у суспільне життя. Школа почала активно співпрацювати з такими організаціями як «Harcerstwo» (скаутський рух), що розглядалося як важливий інструмент патріотичного виховання молоді поза межами класних занять. Вчителі-вихователі отримали роль опікунів скаутських дружин, забезпечуючи зв'язок між академічним навчанням та національно-патріотичним гартуванням (Okólnik Kuratorium Okręgu Szkolnego Lwowskiego do Dyrekcji wszystkich państwowych i prywatnych żeńskich i męskich szkół średnich i zawodowych z językiem wykładowym polskim, seminarjów nauczycielskich oraz do wszystkich Rad szkolnych powiatowych w sprawie stosunku harcerstwa do szkoły, 1921).

Джерела свідчать про активну науково-краєзнавчу роботу педагогічних колективів регіону. Вчителів закликали збирати матеріали про події світової війни, документувати руйнування пам'яток культури та поповнювати шкільні музеї і бібліотеки предметами «музейної вартості» (Okólnik Kuratorium Okręgu Szkolnego Lwowskiego do Dyrekcji wszystkich szkół średnich ogólnokształcących i zawodowych oraz Inspektorów szkolnych w sprawie pracy naukowej nauczycielstwa, 1921). Це сприяло формуванню інтелектуального середовища в повітових центрах Тернопільщини та залученню учнів до збереження локальної історичної пам'яті (Komunikat Polskiego Muzeum Szkolnego we Lwowie, 1921).

Висновки.

Проведений аналіз матеріалів «Dziennik Urzędowy dla Kuratorium Okręgu Szkolnego» засвідчує його високу джерельну цінність для дослідження трансформації системи середньої освіти Тернопільського воєводства у міжвоєнний період. Видання відображає не лише нормативно-правову базу функціонування освітньої системи, але й практичні аспекти реалізації реформ, що дозволяє розглядати його як комплексне джерело адміністративного, статистичного та інформаційного характеру.

Встановлено, що трансформація середньої освіти у 1921-1923 рр. була складовою загальнодержавної політики уніфікації шкільництва, спрямованої на інтеграцію різномірних освітніх систем колишніх імперій у єдину структуру. На регіональному рівні це проявилось у впровадженні нових навчальних планів, типологізації гімназій, стандартизації їхніх назв та символіки, а також у поступовому переході від австрійської освітньої моделі до польської. Джерело дозволяє простежити механізми цього переходу,

зокрема через поетапне реформування навчального процесу та збереження елементів попередньої системи.

Значну увагу в «Dziennik Urzędowy...» приділено кадровій політиці, яка була спрямована на підвищення професійного рівня вчительського корпусу. Уніфікація кваліфікаційних вимог, запровадження державних іспитів та регулювання службових переміщень педагогів сприяли формуванню централізованої системи підготовки кадрів. Водночас джерело фіксує існування перехідних механізмів (зокрема «спрощених іспитів»), що враховували реалії післявоєнного часу.

Аналіз матеріалів дозволив також виявити особливості розвитку мережі середніх навчальних закладів воєводства. Державні гімназії були зосереджені у ключових повітових центрах, тоді як приватні заклади, отримуючи «право публічності», інтегрувалися в загальнодержавну систему освіти. Така модель забезпечувала контроль держави над якістю навчання при збереженні певного рівня освітнього плюралізму.

Важливим аспектом є відображення у джерелі національної політики в освітній сфері. Регламентація діяльності українських приватних гімназій, впровадження утравізму та мовних вимог до викладачів свідчать про прагнення держави до культурно-освітньої інтеграції регіону, що водночас супроводжувалося елементами асиміляційної політики. Це робить «Dziennik Urzędowy...» цінним джерелом для дослідження міжнаціональних відносин у сфері освіти.

Не менш важливими є відомості про матеріально-технічний стан освітніх установ, соціальний захист учнів і вчителів, а також розвиток професійної освіти. Джерело відображає складні умови повоєнної відбудови, обмеженість фінансових ресурсів і водночас прагнення держави забезпечити доступність освіти через систему пільг, стипендій та інституцій соціальної опіки.

Отже, «Dziennik Urzędowy dla Kuratorium Okręgu Szkolnego» виступає важливим і репрезентативним джерелом для вивчення історії середньої освіти Тернопільського воєводства, дозволяючи комплексно реконструювати як структурні, так і функціональні аспекти її розвитку. Його використання відкриває перспективи для подальших досліджень регіональних особливостей освітньої політики, взаємодії державних і громадських інституцій, а також впливу освітніх реформ на соціокультурні процеси міжвоєнної доби.

БІБЛІОГРАФІЧНІ ПОСИЛАННЯ

- Василишин, С. (2025). Нормативно-правова база матеріального забезпечення працівників освіти в Другій Речі Посполитій (1919-1920 рр.). *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія*. головний редактор Іван Зуляк. Одеса: Видавничий дім «Гельветика». Вип. 2. С. 54-63. <https://doi.org/10.32782/2307-7778/2025.2.7>
- Василишин, С. (2026). Освітня інфраструктура Тернопільського воєводства: матеріальне забезпечення шкіл і соціально-економічні умови їх функціонування. *Вісник науки та освіти: журнал*. Київ. № 3(45) 2026. С. 3526-3540. [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2026-3\(45\)-3526-3540](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2026-3(45)-3526-3540)
- Галай, М. (2011a). Політика Другої Речі Посполитої в галузі середньої технічної освіти у 1919–1939 роках. *Проблеми та перспективи наук в умовах глобалізації: матеріали VII Всеукраїнської наукової конференції*. Тернопіль: ТНПУ ім. В. Гнатюка. С. 119-122.
- Галай, М. (2011b). Польська гімназійна освіта у 1918-1932 роках. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія*. Випуск 2. С. 214-220.
- Руда, О. (2019) Національно-освітня політика урядів Польщі щодо населення Галичини в 20-30-х роках ХХ століття: реалізація та рецензії. Монографія. Львів. 802 с.
- Dzieniakowska, J. (2015). «Dziennik Urzędowy Kuratorium Okręgu Szkolnego Lwowskiego» (1921-1939) jako źródło do dziejów szkolnictwa międzywojennego Lwowa. *Україна ХХ століття: культура, ідеологія, політика*. Вип. 20. С. 308-324.
- Komunikat Polskiego Muzeum Szkolnego we Lwowie. (1921). *Dziennik Urzędowy dla Kuratorium Okręgu Szkolnego*, № 9, s. 281.
- Okólnik Do Dyrekcji państwowych seminarjów nauczycielskich, państwowych Kursów seminarjajnych i państwowych Kursów nauczycielskich. (1922). *Dziennik Urzędowy dla Kuratorium Okręgu Szkolnego*, № 14, s. 466.
- Okólnik Kuratorium Okręgu Szkolnego Lwowskiego do Dyrekcji państwowych i prywatnych z prawem publiczności szkół średnich ogólnokształcących w okręgu w różnych sprawach uczniowskich. (1921). *Dziennik Urzędowy dla Kuratorium Okręgu Szkolnego*, № 5, s. 151-154.
- Okólnik Kuratorium Okręgu Szkolnego Lwowskiego do Dyrekcji państwowych seminarjów nauczycielskich, państw. Kursów nauczycielskich i państwowych seminarjów ochroniarskich (kursów) oraz prywatnych seminarjów nauczycielskich w sprawach administracyjnych i przygotowań na rok szkolny 1923/24. (1923). *Dziennik Urzędowy dla Kuratorium Okręgu Szkolnego*, № 4, s. 164-168.
- Okólnik Kuratorium Okręgu Szkolnego Lwowskiego do Dyrekcji wszystkich szkół średnich ogólnokształcących w sprawie planów naukowych w r. szk. 1921/22. (1921). *Dziennik Urzędowy dla Kuratorium Okręgu Szkolnego*, № 9, s. 267-270.
- Okólnik Kuratorium Okręgu Szkolnego Lwowskiego do Dyrekcji wszystkich szkół średnich ogólnokształcących i zawodowych oraz Inspektorów szkolnych w sprawie pracy naukowej nauczycielstwa. (1921). *Dziennik Urzędowy dla Kuratorium Okręgu Szkolnego*, № 9, s. 270-272.
- Okólnik Kuratorium Okręgu Szkolnego Lwowskiego do Dyrekcji wszystkich szkół Srednich państwowych i prywatnych w sprawie nazwy szkół i używania godła Państwa. (1921). *Dziennik Urzędowy dla Kuratorium Okręgu Szkolnego*, № 18, s. 447-449.
- Okólnik Kuratorium Okręgu Szkolnego Lwowskiego do Dyrekcji wszystkich państwowych i prywatnych żeńskich i męskich szkół średnich i zawodowych z językiem wykładowym polskim, seminarjów nauczycielskich oraz do wszystkich Rad szkolnych powiatowych w sprawie stosunku harcerstwa do szkoły. (1921). *Dziennik Urzędowy dla Kuratorium Okręgu Szkolnego*, № 16, s. 409-412.
- Okólnik Kuratorium Okręgu Szkolnego Lwowskiego do Rad szkolnych powiatowych w sprawie nadawania posad nauczycielskich. (1921). *Dziennik Urzędowy dla Kuratorium Okręgu Szkolnego*, № 12, s. 322.
- Okólnik Kuratorium Okręgu Szkolnego Lwowskiego do wszystkich Dyrekcji ogólnokształcących szkół średnich państwowych i prywatnych z prawem publiczności w sprawie ważności egzaminów wstępnych. (1922). *Dziennik Urzędowy dla Kuratorium Okręgu Szkolnego*, № 5, s. 127-128.
- Okólnik Kuratorium Okręgu Szkolnego Lwowskiego do wszystkich Jnyrekcji szkół średnich, seminarjów nauczycielskich, szkół przemysłowych i zawodowych oraz Akademji handlowych w sprawie programu robót architektoniczno-budowlanych na okres 5-letnij na lata 1922 do 1926. (1921). *Dziennik Urzędowy dla Kuratorium Okręgu Szkolnego*, № 12, s. 322-323.
- Okólnik Kuratorium Okręgu Szkolnego Lwowskiego do wszystkich Rad szkolnych powiatowych, Zarządów Szkół, Dyrekcji seminarjów nauczycielskich i Komisji egzaminacyjnych dla nauczycieli szkół powszechnych i wydziałowych w sprawie taks za wydawanie duplikatów świadectw (zawiadomień patentów i poświadczeń urzędowych. (1921). *Dziennik Urzędowy dla Kuratorium Okręgu Szkolnego*, № 19, s. 500-501.
- Okólnik Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia publicznego do wszystkich Kuratorjów, Delegatów Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, Inspektorów szkolnych i Zarządów publicznych szkół powszechnych w sprawie taksy za egzamin ze szkoły powszechnej dla eksternów... (1921). *Dziennik Urzędowy dla Kuratorium Okręgu Szkolnego*, № 13, s. 341-344.
- Organizacja szkół. (1921). *Dziennik Urzędowy dla Kuratorium Okręgu Szkolnego*, № 13, s. 354-355.
- Organizacja szkół. (1922). *Dziennik Urzędowy dla Kuratorium Okręgu Szkolnego*, № 8, s. 242-243.
- Organizacja szkół. (1922). *Dziennik Urzędowy dla Kuratorium Okręgu Szkolnego*, № 5, s. 134-135.
- Organizacja szkół. (1922). *Dziennik Urzędowy dla Kuratorium Okręgu Szkolnego*, № 7, s. 216-217.
- Rozporządzenie Kuratorium Okręgu szkolnego Lwowskiego do wszystkich Rad szkolnych Powiatowych na terenie Małopolski oraz Rad szkolnych miejskich wo Lwowie i w Krakowie w sprawie nowego tymczasowego ustroju podwładnych władz szkolnych. (1921). *Dziennik Urzędowy dla Kuratorium Okręgu Szkolnego*, № 3, s. 99-112.
- Rozporządzenie Ministerstwa Wyznań religijnych i Oświecenia publicznego z dnia 28 października 1921 I. 26918/1 w sprawie reklamowania nauczycieli z wojska. (1921). *Dziennik Urzędowy dla Kuratorium Okręgu Szkolnego*, № 18, s. 445-446.

- Rozporządzenie Ministra Wyznań religijnych i Oświecenia publicznego z dnia 1 listopada 1920 I8378/11 w sprawie egzaminów państwowych na nauczycieli szkół średnich... (1921). *Dziennik Urzędowy dla Kuratorium Okręgu Szkolnego*, № 8, s. 245–269.
- Rozporządzenie Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 29 stycznia 1923 r. w sprawie egzaminów państwowych na nauczycieli szkół średnich. (1923). *Dziennik Urzędowy dla Kuratorium Okręgu Szkolnego*, № 4, s. 158–162.
- Rozporządzenie Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w sprawie uproszczonych egzaminów państwowych na nauczycieli szkół średnich ogólnie kształcących i seminarjów nauczycielskich. (1922). *Dziennik Urzędowy dla Kuratorium Okręgu Szkolnego*, № 7, s. 197–201.
- Seminarja nauczycielskie. (1923). *Dziennik Urzędowy dla Kuratorium Okręgu Szkolnego*, № 4, s. 203–223.
- U progu nowej ery. (1921). *Dziennik Urzędowy dla Kuratorium Okręgu Szkolnego*, № 3, s. 87–91.
- W sprawie wydawania świadectw dojrzałości. (1922). *Dziennik Urzędowy dla Kuratorium Okręgu Szkolnego*, № 9, s. 292–293.
- Wiadomości osobiste. (1921). *Dziennik Urzędowy dla Kuratorium Okręgu Szkolnego*, № 16, s. 416–418.
- Wiadomości osobiste. (1921). *Dziennik Urzędowy dla Kuratorium Okręgu Szkolnego*, № 3, s. 117–119.

REFERENCES

- Dzieniakowska, J. (2015). «Dziennik Urzędowy Kuratorium Okręgu Szkolnego Lwowskiego» (1921–1939) jako źródło do dziejów szkolnictwa międzywojennego Lwowa. «Official Journal of the Lviv School District Board» (1921–1939) as a Source for the History of Education in Interwar Lviv. *Ukraina XX stolittia: kultura, ideologia, polityka*, (20), 308–324.
- Halai, M. (2011a). Polityka Druhoi Rechi Pospolytoi v haluzi serednoi tekhnichnoi osvity u 1919–1939 rokakh. Policy of the Second Polish Republic in the Field of Secondary Technical Education in 1919–1939. *Problemy ta perspektyvy nauk v umovakh hlobalizatsii*, 119–122.
- Halai, M. (2011b). Polska himnaziina osvita u 1918–1932 rokakh. Polish Gymnasium Education in 1918–1932. *Naukovi zapysky Ternopil'skoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni Volodymyra Hnatiuka. Seriya: Istorii – Scientific Notes of Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University. Series: History*, (2), 214–220.
- Okolnik Do Dyrekcyj państwowych seminarjów nauczycielskich, państwowych Kursów seminarjainych i państwowych Kursów nauczycielskich. Circular to the Directorates of State Teacher Seminaries, State Seminary Courses and State Teacher Courses (1922). *Dziennik Urzędowy dla Kuratorium Okręgu Szkolnego*, (14), 466.
- Okolnik Kuratorium Okręgu Szkolnego Lwowskiego do Dyrekcyj państwowych i prywatnych z prawem publiczności szkół średnich ogólnokształcących w okręgu w różnych sprawach uczniowskich. Circular of the Lviv School District Board to the Directorates of State and Private General Secondary Schools with Public Rights Regarding Various Student Matters. (1921). *Dziennik Urzędowy dla Kuratorium Okręgu Szkolnego*, (5), 151–154.
- Okolnik Kuratorium Okręgu Szkolnego Lwowskiego do Dyrekcyj państwowych seminarjów nauczycielskich, państw. Kursów nauczycielskich i państwowych seminarjów ochraniarskich (kursów) oraz prywatnych seminarjów nauczycielskich w sprawach administracyjnych i przygotowań na rok szkolny 1923/24. Circular of the Lviv School District Board to the Directorates of State Teacher Seminaries, State Teacher Courses, State Nursery Seminaries and Private Teacher Seminaries Regarding Administrative Matters and Preparations for the 1923/24 School Year (1923). *Dziennik Urzędowy dla Kuratorium Okręgu Szkolnego*, (4), 164–168.
- Okolnik Kuratorium Okręgu Szkolnego Lwowskiego do Dyrekcyj wszystkich szkół średnich ogólnokształcących w sprawie planów naukowych w r. szk. 1921/22. Circular of the Lviv School District Board to the Directorates of all General Secondary Schools Regarding Academic Plans for the 1921/22 School Year (1921). *Dziennik Urzędowy dla Kuratorium Okręgu Szkolnego*, (9), 267–270.
- Okolnik Kuratorium Okręgu Szkolnego Lwowskiego do Dyrekcyj wszystkich szkół średnich ogólnokształcących i zawodowych oraz Inspektorów szkolnych w sprawie pracy naukowej nauczycielstwa. Circular of the Lviv School District Board to the Directorates of all General and Vocational Secondary Schools and School Inspectors Regarding the Scientific Work of Teachers (1921). *Dziennik Urzędowy dla Kuratorium Okręgu Szkolnego*, (9), 270–272.
- Okolnik Kuratorium Okręgu Szkolnego Lwowskiego do Dyrekcyj wszystkich szkół Średnich państwowych i prywatnych w sprawie nazwy szkół i używania godła Państwa. Circular of the Lviv School District Board to the Directorates of all State and Private Secondary Schools Regarding the Naming of Schools and the Use of the State Emblem (1921). *Dziennik Urzędowy dla Kuratorium Okręgu Szkolnego*, (18), 447–449.
- Okolnik Kuratorium Okręgu Szkolnego Lwowskiego do Dyrekcyj wszystkich państwowych i prywatnych żeńskich i męskich szkół średnich i zawodowych z językiem wykładowym polskim, seminarjów nauczycielskich oraz do wszystkich Rad szkolnych powiatowych w sprawie stosunku harcerstwa do szkoły. Circular of the Lviv School District Board to all State and Private Female and Male Secondary and Vocational Schools with Polish as the Language of Instruction, Teacher Seminaries, and all District School Boards Regarding the Relationship Between Scouting and School (1921). *Dziennik Urzędowy dla Kuratorium Okręgu Szkolnego*, (16), 409–412.
- Okolnik Kuratorium Okręgu Szkolnego Lwowskiego do Rad szkolnych powiatowych w sprawie nadawania posad nauczycielskich. Circular of the Lviv School District Board to District School Boards Regarding the Appointment of Teaching Positions (1921). *Dziennik Urzędowy dla Kuratorium Okręgu Szkolnego*, (12), 322.
- Okolnik Kuratorium Okręgu Szkolnego Lwowskiego do wszystkich Dyrekcyj ogólnokształcących szkół średnich państwowych i prywatnych z prawem publiczności w sprawie ważności egzaminów wstępnych. Circular of the Lviv School District Board to all Directorates of State and Private General Secondary Schools with Public Rights Regarding the Validity of Entrance Exams (1922). *Dziennik Urzędowy dla Kuratorium Okręgu Szkolnego*, (5), 127–128.
- Okolnik Kuratorium Okręgu Szkolnego Lwowskiego do wszystkich Dyrekcyj szkół średnich, seminarjów nauczycielskich, szkół przemysłowych i zawodowych oraz Akademii handlowych w sprawie programu robot architektoniczno-budowlanych na okres 5-letni na lata 1922 do 1926. Circular of the Lviv School District Board to all Directorates of Secondary Schools, Teacher

- Seminaries, Industrial and Vocational Schools and Commercial Academies Regarding the Architectural and Construction Program for the 5-year Period from 1922 to 1926 (1921). *Dziennik Urzędowy dla Kuratorium Okregu Szkolnego*, (12), 322-323.
- Okolnik Kuratorjum Okregu Szkolnego Lwowskiego do wszystkich Rad szkolnych powiatowych, Zarzadow Szkol, Dyrekcyj seminarjow nauczycielskich i Komisij egzaminacyjnych dla nauczycieli szkol powszechnych i wydzialowych w sprawie taks za wydawanie duplikatow swiadcstw. Circular of the Lviv School District Board to all District School Boards, School Managements, Teacher Seminary Directorates and Examination Commissions for Primary and Departmental School Teachers Regarding Fees for Issuing Duplicate Certificates (1921). *Dziennik Urzędowy dla Kuratorium Okregu Szkolnego*, (19), 500-501.
- Okolnik Ministerstwa Wyznan Religijnych i Oswiecenia publicznego do wszystkich Kuratorjow, Delegatow Ministra Wyznan Religijnych i Oswiecenia Publicznego, Inspektorow szkolnych i Zarzadow publicznych szkol powszechnych w sprawie taksy za egzamin ze szkoły powszechnej dla eksternow- Circular of the Ministry of Religious Affairs and Public Enlightenment to all Curators, Delegates of the Minister, School Inspectors and Managements of Public Primary Schools Regarding the Fee for Primary School Exams for External Students (1921). *Dziennik Urzędowy dla Kuratorium Okregu Szkolnego*, (13), 341-344.
- Organizacja szkol (1921). *Dziennik Urzędowy dla Kuratorium Okregu Szkolnego*, (13), 354-355.
- Organizacja szkol (1922). *Dziennik Urzędowy dla Kuratorium Okregu Szkolnego*, (8), 242-243.
- Organizacja szkol (1922). *Dziennik Urzędowy dla Kuratorium Okregu Szkolnego*, (5), 134-135.
- Organizacja szkol (1922). *Dziennik Urzędowy dla Kuratorium Okregu Szkolnego*, (7), 216-217.
- Rozporządzenie Kuratorjum Okregu szkolnego Lwowskiego do wszystkich Rad szkolnych Powiatowych na terenie Malopolski oraz Rad szkolnych miejskich wo Lwowie i w Krakowie w sprawie nowego tymczasowego ustroju podwladnych wladz szkolnych. Regulation of the Lviv School District Board to all District School Boards in Lesser Poland and Municipal School Boards in Lviv and Krakow Regarding the New Temporary Structure of Subordinate School Authorities (1921). *Dziennik Urzędowy dla Kuratorium Okregu Szkolnego*, (3), 99-112.
- Rozporządzenie Ministerstwa Wyznan religijnych i Oswiecenia publicznego z dnia 28 pazdziernika 1921 I. 26918/1 w sprawie reklamowania nauczycieli z wojska [Regulation of the Ministry of Religious Affairs and Public Enlightenment of October 28, 1921, Ref. 26918/1, Regarding the Deferment of Teachers from Military Service] (1921). *Dziennik Urzędowy dla Kuratorium Okregu Szkolnego*, (18), 445-446.
- Rozporządzenie Ministra Wyznan religijnych i Oswiecenia publicznego z dnia 1 listopada 1920 I8378/11 w sprawie egzaminow panstwowych na nauczycieli szkol srednich. Regulation of the Minister of Religious Affairs and Public Enlightenment of November 1, 1920, Regarding State Exams for Secondary School Teachers (1921). *Dziennik Urzędowy dla Kuratorium Okregu Szkolnego*, (8), 245-269.
- Rozporządzenie Ministra Wyznan Religijnych i Oswiecenia Publicznego z dnia 29 stycznia 1923 r. w sprawie egzaminow panstwowych na nauczycieli szkol srednich. Regulation of the Minister of Religious Affairs and Public Enlightenment of January 29, 1923, Regarding State Exams for Secondary School Teachers (1923). *Dziennik Urzędowy dla Kuratorium Okregu Szkolnego*, (4), 158-162.
- Rozporządzenie Ministra Wyznan Religijnych i Oswiecenia Publicznego w sprawie uproszczonych egzaminow panstwowych na nauczycieli szkol srednich ogolno ksztalcacych i seminarjow nauczycielskich. Regulation of the Minister of Religious Affairs and Public Enlightenment Regarding Simplified State Exams for General Secondary School Teachers and Teacher Seminaries (1922). *Dziennik Urzędowy dla Kuratorium Okregu Szkolnego*, (7), 197-201.
- Ruda, O. (2019). *Natsionalno-osvitnia polityka uriadiv Polshchi shchodo naselennia Halychyny v 20–30-kh rokakh XX stolittia: realizatsiia ta retseptsii*. National and Educational Policy of the Polish Governments Regarding the Population of Galicia in the 20s and 30s of the 20th Century: Implementation and Reception. Monograph. Lviv.
- Seminarja nauczycielskie (1923). *Dziennik Urzędowy dla Kuratorium Okregu Szkolnego*, (4), 203-223.
- U prog nowej ery. On the Threshold of a New Era (1921). *Dziennik Urzędowy dla Kuratorium Okregu Szkolnego*, (3), 87-91.
- Vasylyshyn, S. (2025). Normatyvno-pravova baza materialnoho zabezpechennia pratsivnykiv osvity v Druhii Rechi Pospolytoi (1919–1920 rr.). Regulatory and Legal Framework for the Material Support of Educators in the Second Polish Republic (1919-1920). *Naukovi zapysky Ternopilskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni Volodymyra Hnatiuka. Seriya: Istorii*, (2), 54-63. <https://doi.org/10.32782/2307-7778/2025.2.7>
- Vasylyshyn, S. (2026). Osvitnia infrastruktura Ternopilskoho voievodstva: materialne zabezpechennia shkil i sotsialno-ekonomichni umovy yikh funktsionuvannia. Educational Infrastructure of the Ternopil Voivodeship: Material Support of Schools and Socio-Economic Conditions of Their Functioning. *Visnyk nauky ta osvity*, 3(45), 3526-3540. [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2026-3\(45\)-3526-3540](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2026-3(45)-3526-3540)
- W sprawie wydawania swiadcstw dojrzalosci. On the Issuance of Maturity Certificates (1922). *Dziennik Urzędowy dla Kuratorium Okregu Szkolnego*, (9), 292-293.
- Wiadomosci osobiste (1921). *Dziennik Urzędowy dla Kuratorium Okregu Szkolnego*, (16), 416-418.
- Wiadomosci osobiste (1921). *Dziennik Urzędowy dla Kuratorium Okregu Szkolnego*, (3), 117-119.